

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА, СТРАХУВАННЯ ТА ФОНДОВИЙ РИНОК

УДК 338.64

DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.43-5>

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН АГРОБІЗНЕСУ

ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF TAX PAYMENTS ON THE FINANCIAL CONDITION OF AGRIBUSINESS

Прачук В.М.

здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня,
Державний податковий університет

Козій Н.С.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансових ринків та технологій,
Державний податковий університет

Prachuk Victoria, Kozii Nataliia
State Tax University

Наявні проблеми в українській економіці часто пов'язані з податковою системою, а саме з існуючим інструментарієм податкового регулювання діяльності агробізнесу. Оподаткування є важливою складовою системи фінансового регулювання розвитку агропромислового виробництва, одним із важелів впливу на вирішення проблем, пов'язаних із суспільною значущістю сільського господарства. Поступово країна намагається змінюватися, зокрема шляхом редагування норм Податкового законодавства. У статті досліджено фінансовий стан та структуру агробізнесу під впливом податкових платежів. Проаналізовано податкові аспекти державного регулювання агробізнесу. Обґрунтовано склад та характер впливу податкових платежів на стан агробізнесу. Доведено, що нинішній податковий механізм є занадто лояльним по відношенню до деяких платників податків, внаслідок цього велику частку доходів у вигляді податкових надходжень недоотримує бюджет України, а дрібні сільгоспвиробники змушені щоразу «виживати» в такому конкурентному середовищі. Також, дослідження показало, що податкові платежі мають негативний вплив на фінансовий стан агросектору України. Високі податкові ставки призводять до: зниження прибутку та рентабельності аграрних підприємств; зменшення інвестицій в агросектор; зростання боргової навантаженості аграрних підприємств; зниження конкурентоспроможності українських аграріїв на світовому ринку. Зосереджено увагу на актуальності впровадження європейського досвіду та стабілізації загальної картини фінансового стану агробізнесу. Фахівці даного напрямку стверджують, що високі податкові ставки та складні податкові правила створюють значний тягар для аграрних підприємств, що може негативно впливати на їхню прибутковість, інвестиційну діяльність та конкурентоспроможність.

Ключові слова: податкові платежі, агробізнес, прибуток, бюджет, законодавство, податок, фінанси.

Existing problems in the Ukrainian economy are often related to the tax system, namely the existing tools for tax regulation of agribusiness activities. Taxation is an important component of the system of financial regulation of the development of agro-industrial production, one of the levers of influence on solving problems related to the social importance of agriculture. Gradually, the country is trying to change, in particular by revising the norms of the Tax Law. The article examines the financial condition and structure of agribusiness under the influence of tax payments. Tax aspects of state regulation of agribusiness are analyzed. The composition and nature of the influence of tax payments on the state of agribusiness is substantiated. It has been proven that the current tax mechanism is too loyal to some taxpayers, as a result of which the budget of Ukraine does not receive a large share of income in the form of tax revenues, and small agricultural producers are forced to "survive" every time in such a competitive environment. Also, the study showed that tax payments have a negative impact on the financial condition of the agricultural sector of Ukraine. High tax rates lead to: a decrease in the profit and profitability of agricultural enterprises; decrease in investments in the agricultural sector; increase in the debt burden of agricultural enterprises; decrease in the

competitiveness of Ukrainian farmers on the world market. Attention is focused on the urgency of implementing European experience and stabilizing the general picture of the financial state of agribusiness. Experts in this area claim that high tax rates and complex tax rules create a significant burden for agricultural enterprises, which can negatively affect their profitability, investment activity and competitiveness. We come to the conclusion that reforms of the tax system of Ukraine are necessary to stimulate the development of the agricultural sector and improve its competitiveness. Reforms should include, first of all, lowering tax rates on agricultural products and services, then simplifying tax rules and procedures, introducing tax incentives for investments in the agricultural sector, ensuring access to preferential loans for agricultural enterprises.

Keywords: tax payments, agribusiness, profit, budget, legislation, tax, finances.

Постановка проблеми. Податкова система відіграє суттєву роль у регулюванні розвитку агросектору, слугуючи інструментом для вирішення проблем, пов'язаних із його суспільною вагою. Зважаючи на значний потенціал та специфіку виробництва аграрної галузі України, держава приділяє їй пильну увагу. В умовах ринкової економіки сільське господарство потребує активного державного регулювання та фінансової підтримки. В Україні це досягається шляхом надання податкових пільг та функціонування спрощеної системи оподаткування – єдиного податку 4 групи. Однак, наразі система оподаткування аграріїв має ряд недоліків, головним з яких є відсутність диференціації податкового навантаження залежно від категорії товаровиробників. Це призводить до нерівномірних умов ведення бізнесу, що може негативно вплинути на розвиток аграрного сектору. Для вирішення цієї проблеми необхідно вдосконалити систему оподаткування аграріїв, запровадивши диференційований підхід до визначення податкового навантаження. Це дозволить створити більш справедливі та сприятливі умови для розвитку аграрного сектору України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми механізму справляння податків із сільгоспідприємств досліджували такі науковці, як: Г. Давидов, Г. Черевко, Л. Тулуш, Ю. Лупенко, В. Синчак та інші. Більшість праць спрямована на виявлення загальних норм щодо оподаткування сільськогосподарських підприємств і відображають механізм дії спеціальних режимів та необхідність його збереження, не оцінюючи при цьому реальне податкове навантаження на товаровиробників, а також ті умови, в яких вони перебувають нині. Майже не розглядаються альтернативні варіанти розвитку механізму оподаткування.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Система оподаткування аграріїв, створена в 1990-х роках для підтримки сільськогосподарських структур під час кризи, потребує оновлення. Адже нині аграрний сектор значно відрізняється від того, яким він був наприкінці ХХ століття, а механізм стягнення податків не зазнав суттєвих змін. Це призводить до нерівномірних умов ведення бізнесу для різних категорій аграріїв, що може негативно вплинути на розвиток галузі. Тому перед державою стоїть завдання модернізувати податкову систему

для аграріїв, приводячи її у відповідність до їх податкового потенціалу та сучасних тенденцій розвитку сільськогосподарського виробництва. Це дозволить створити більш справедливі та сприятливі умови для розвитку аграрного сектору України.

Постановка завдання:

- вивчити становлення та розвиток механізму оподаткування сільськогосподарських підприємств України;
- проаналізувати сучасний стан оподаткування сільськогосподарських підприємств;
- визначити вплив податків на фінансовий стан сільськогосподарських підприємств;
- вивчити систему оподаткування діяльності аграрних підприємств податком на додану вартість;
- розглянути проблеми сільськогосподарських підприємств у воєнний час;
- узагальнити наукові засади щодо концепції розвитку механізму оподаткування аграріїв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінюючи ситуацію, яка склалась у сільськогосподарських товаровиробників, що переважно більшість суб'єктів господарювання працює на спрощеній системі оподаткування. Головним аргументом такого вибору є менше податкове навантаження на платника податку [1; 2].

Проте, як показує статистичні дані результати оцінки податкового навантаження на платників єдиного податку 4 групи (колишній ФСП) все ж такі збільшується (табл. 1).

Згідно з даними таб. 1, податкове навантаження на українські підприємства зростає, зокрема на 1 гектар сільськогосподарських угідь: з 3,2 грн у 2012 році до 127,1 грн у 2018 році. Це підтверджує, що діяльність Фонду сприяння розвитку сільського господарства у 2012–2014 роках була спрямована на мінімізацію податкових платежів. З введенням єдиного податку у 2015 році спостерігається поступове зростання податкового навантаження. Це пов'язано з суттєвим збільшенням нормативної грошової оцінки землі, що використовується в сільськогосподарському виробництві, та зростанням ставок єдиного податку для платників 4 групи. Так, у 2016 році порівняно з 2015 роком приріст ставок склав у середньому 67 %, а у 2017–2018 роках порівняно з 2016 роком – 28 %.

Таблиця 1

**Податкове навантаження сільськогосподарських підприємств України
платників ФСП/ЄП у 2012–2018 рр.**

Показник	Рік						
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Фіксований сільськогосподарський податок / Єдиний податок, млн грн	131,0	130,3	122,2	2024,2	3540,8	4270,1	5272,2
Площа с.-г. угідь тис. га	41536	41526	41512	41508	41505	41489	41473
Податкове навантаження на 1 га с.-г. угідь, грн	3,2	3,1	2,9	48,8	85,3	102,9	127,1

Джерело: [3]

Синчак В. П. зазначає, що різке зростання податкового тягаря для платників єдиного податку четвертої групи є необґрунтованим, адже в перспективі це може призвести до зменшення їхньої податкоспроможності та втрат бюджету, як це було перед введенням фіксованого сільськогосподарського податку.

Незважаючи на суттєве збільшення податкового тиску, особливо в період 2015–2018 років, його не можна вважати вкрай обтяжливим для сільськогосподарських товаровиробників.

Це підтверджується рис. 1, де видно, що чисті прибутки підприємств галузі, починаючи якраз з 2015 року, досягають рекордно високих значень. Наприклад, у 2015 році, коли розмір ставок єдиного податку колосально зріс, очікуваного спаду прибутковості не відбулося: порівняно з 2014 роком чистий прибуток у 2015 році, навпаки, зріс на 81367,8 млн грн. Отже, нинішній податковий механізм є занадто лояльним по відношенню до деяких платників податків.

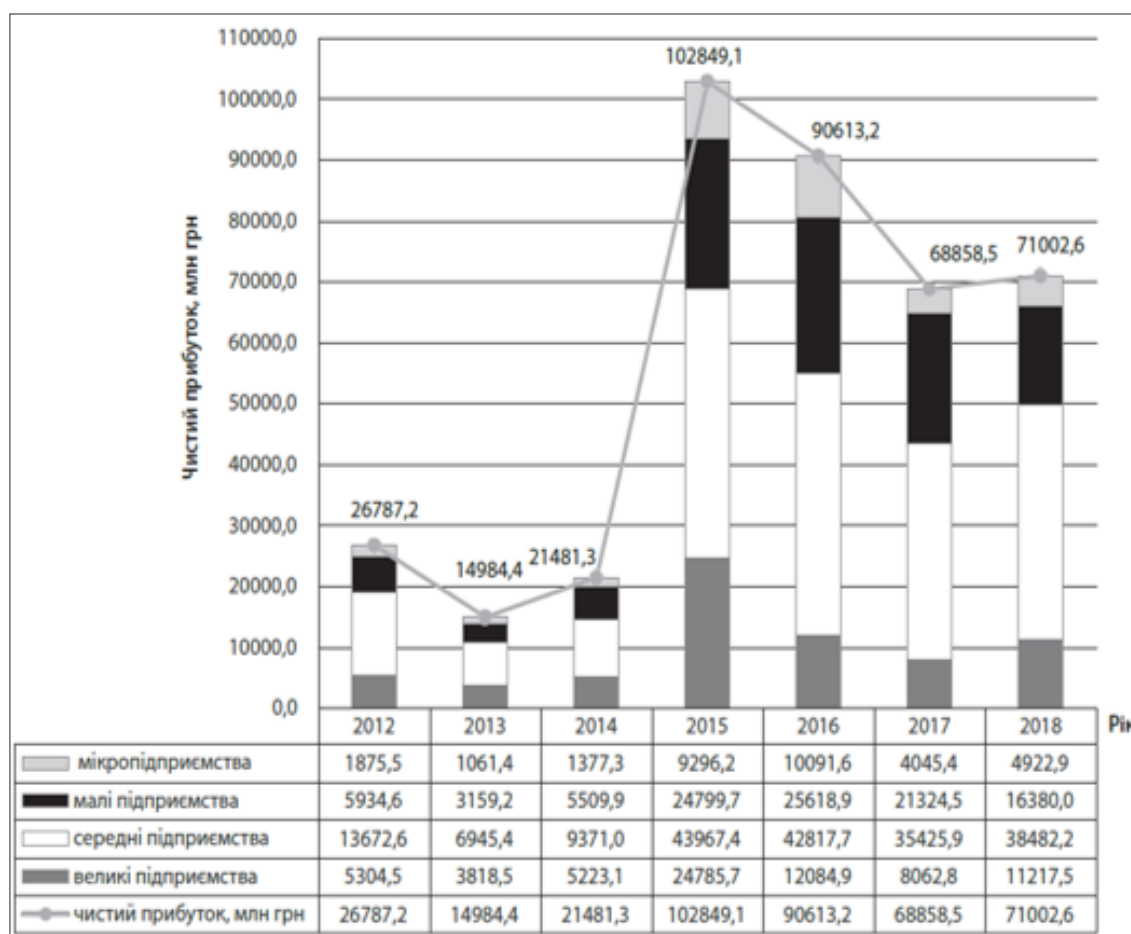

Рис. 1. Чистий прибуток підприємств України, зайнятих у сільському господарстві, з розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства, 2010–2018 рр.

Джерело: [3]

Прибуток в аграрному секторі розподілено нерівномірно: більшу його частину отримують середні та великі підприємства, які часто входять до складу великих холдингів. Дрібні ж виробники, хоча й займають свою нішу, мають значно гірші фінансові показники. Їх можна вважати найменш захищеними з боку держави, адже вони найбільше потребують її підтримки. Це підтверджується й кількістю господарств: мікропідприємства складають близько 88 %

від загальної кількості (табл. 2), але генерують лише незначну частку чистого прибутку (рис. 1). Іншими словами, більшість аграріїв працюють на низькорентабельних підприємствах, а державна підтримка зосереджена на великих компаніях. Це призводить до посилення нерівності в секторі та потребує перегляду державної політики на користь дрібних виробників.

Таким чином, великі та середні підприємства просто вдало користуються пільговим

Таблиця 2

Кількість сільськогосподарських підприємств із розподілом на великі, середні, малі та мікропідприємства, 2012–2018 рр.

Рік	Кількість підприємств, од.	У тому числі							
		великі підприємства		середні підприємства		малі підприємства		мікропідприємства	
		одиниць	У % до загального показника	одиниць	У % до загального показника	одиниць	У % до загального показника	одиниць	У % до загального показника
2012	68497	26	0,04	3158	4,610	5642	8,237	59671	87,115
2013	71058	27	0,04	2926	4,118	5686	8,002	62419	87,842
2014	75660	28	0,04	2876	3,801	6498	8,588	66258	87,573
2015	79284	29	0,04	2535	3,197	5071	6,396	71649	90,370
2016	74620	20	0,03	2505	3,357	5190	6,955	66905	89,661
2017	76593	18	0,02	2391	3,122	5365	7,005	68819	89,850
2018	76328	23	0,03	2307	3,022	5506	7,214	68492	89,734

Джерело: [7]

оподаткуванням і додатково зберігають кошти у вигляді послабленого податкового навантаження, додаючи їх до своїх колосальних прибутків. Внаслідок цього левову частку доходів у вигляді податкових надходжень недоотримує бюджет України, а дрібні сільськогосподарські виробники змушені щоразу «виживати» в такому конкурентному середовищі.

В 2021 році в Україні оновили правила оподаткування ПДВ для аграріїв, що суттєво вплинуло на їхні результати та фінансовий стан. Розглянемо основні зміни законодавства, що почали діяти з 1 березня 2021 року, і проаналізуємо деякі результати такого вектору державної політики щодо аграрного сектору.

17 грудня 2020 року було прийнято Закон № 1115 "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість з операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції". Цей закон, який набув чинності 25 лютого 2021 року, вніс зміни до ставок ПДВ на деякі сільськогосподарські продукти. Згідно з роз'ясненням ДПС № 5257/7/990021030207 від 01.03.2021 року, нові ставки ПДВ почали застосовуватися з 1 березня 2021 року [4].

Згідно із Законом № 1115, по операціях з постачання на митній території України та ввезення на митну територію України сільськогосподарської продукції, що класифікується за такими кодами згідно з УКТ ЗЕД: 0102, 0103, 0104 10, 0401 (у частині молака незбираного), 1001, 1002, 1003, 1004, 1005, 1201, 1204 00, 1205, 1206 00, 1207, 1212 91, крім операцій з ввезення на митну територію України товарів, визначених у пункті 197.18 статті 197 Податкового Кодексу, застосовується ставка податку на додану вартість у розмірі 14 відсотків [3].

Встановлена Законом № 1115 знижена ставка буде розповсюджуватися на операції постачання сільськогосподарської продукції як на території України так і щодо її імпорту. При цьому сільськогосподарська продукція, на яку поширюється дія закону має бути з кодом УКТ ЗЕД.

З таблиці видно, що не всі види сільгосппродукції підпадають під пільгову ставку ПДВ 14 %. Деякі з них, не отримали зниження: рис, сорго, гречка, просо, насіння канаркової трави, киноа, тритикале та інші зернові культури; картопля, помідори, цибуля, морква, огірки, борошно, цукор; кози та птиця живою вагою, а також багато

інших видів сільгосппродукції. Варто зазначити, що пільгова ставка 14 % ПДВ не поширюється й на послуги (розділ 2 Листа № 5257) [4].

Окрім згаданого вище п. 197.18 ПКУ, який стосується племінних чистопородних тварин, племінних (генетичних) ресурсів, також «звільняються від ПДВ такі операції сільськогосподарських товаровиробників: постачання у с/г місцевості послуг з ремонту шкіл, дошкільних закладів, інтернатів, закладів охорони здоров'я; надання матеріальної допомоги продуктами харчування (в межах 1 НМДГ на місяць – 17 грн); надання послуг з обробки землі багатодітним сім'ям, ветеранам праці і праці, реабілітованим громадянам, особам з інвалідністю, самотнім особам похилого віку, постраждалим від ЧАЕС, а також школам, дошкільним закладам, інтернатам, закладам охорони здоров'я» [5].

З якою метою регламентоване зниження ПДВ для аграріїв розробники закону аргументують так: метою зниження ставки є збільшення кількості грошей, які залишаються в розпорядженні сільськогосподарських підприємств. Менша ставка ПДВ вилучатиме з обігу менше грошей, ніж існуюча зараз 20 %. З цим можна погодитися, адже однією з характерних рис вітчизняного сільськогосподарського виробництва є хронічна нестача обігових коштів, особливо в період проведення посівної кампанії та під час збирання урожаю [2].

Важливо зазначити, що 4-та група платників єдиного податку, до якої належать більшість аграріїв, сплачує податок лише з розміру своїх земель. Тому оптимізація прибутку чи доходу для них неактуальна. Саме тому зниження ПДВ робить невиконаними лише ті схеми, які спрямовані саме на ухилення від сплати цього податку [6].

Офіційний веб-портал Державної податкової служби України не дає оперативну інформацію щодо надходження податків і зборів у розрізі їх видів окремо по сільськогосподарським підприємствам, тому проаналізуємо динаміку надходження ПДВ протягом 2021 року до та після впровадження змін зі зниження ставки для окремих видів сільськогосподарської продукції (табл. 3).

Для оцінки впливу зниження ПДВ на аграрний сектор візьмемо за основу суму ПДВ, що надійшла на рахунки ДПС станом на 01.02.2021 року (за січень 2021 року). Наведено динаміку надходжень ПДВ з аграрного сектору після введення нових ставок:

- 1.03.2021: 9,5 млрд грн (57,9 % від січня);
- Березень 2021: 12,95 млрд грн (79,2 % від січня);
- 1.05.2021: 12,2 млрд грн (74,2 % від січня).

Як видно з даних, у березні 2021 року, коли почали діяти нові ставки, надходження ПДВ від аграріїв зросли на 36,9 % порівняно з лютим. Це може свідчити про вихід частини підприємств з тіньового сектору. Проте, остаточні висновки робити складно. Дані включають надходження від платників податків усіх галузей та видів діяльності, а не лише сільськогосподарських підприємств.

Для більш точного аналізу слід використовувати інформацію про надходження податків в розрізі галузей народного господарства, яка доступна на сайті ДПС України. На жаль, деталізації за видами податків офіційна оприлюднена інформація не має. Тому можна проаналізувати загальну суму надходжень на рахунки ДПС від галузі «Сільське, лісове та рибне господарство» (табл. 4).

З даних про надходження ПДВ за березень та квітень 2021 року можна зробити деякі висновки щодо впливу зниженої ставки 14 % на аграрний сектор:

Березень 2021 року: сплачено 3 203,6 млн грн ПДВ, це на 2,5 % менше, ніж за січень 2021 року і на 7 % більше, ніж за лютий 2021 року.

Квітень 2021 року: сплачено 61,2 % від суми ПДВ, перерахованої платниками податків за січень 2021 року; плачено 62,8 % від суми ПДВ, сплаченої за березень 2021 року. Дані свідчать про те, що в березні 2021 року, коли почала діяти знижена ставка ПДВ, надходження від аграріїв трохи збільшилися порівняно з лютим. Проте, у квітні 2021 року надходження від аграріїв суттєво зменшилися. Така динаміка може свідчити про те, що частина аграріїв скористалася зниженою ставкою ПДВ, щоб зменшити свої податкові зобов'язання. В результаті бюджет недоотримав значну суму коштів [7].

Таблиця 3

Динаміка надходження ПДВ на рахунки ДПС України у 2021 році

Надходження ПДВ за місяць	Всього надходження ПДВ до державного бюджету, тис. грн	Базисний темп росту (у % до 01.01.2021)	Ланцюговий темп росту (у % до попереднього місяця)
Січень 2021	16 343 272,1	100	–
Лютий 2021	9 458 969,2	57,9	57,9
Березень 2021	12 950 706,0	79,2	136,9
Квітень 2021	12 224 035,3	74,8	94,4
Травень 2021	11 486 987,9	70,3	94,0
Червень 2021	10 031 944,4	61,4	87,3
Наростаючим підсумком з початку року	72 495 915,0	x	x

Джерело: [3]

Таблиця 4

Динаміка надходження податків від галузі «Сільське, лісове та рибне господарство» на рахунки ДПС України у 2021 році

Надходження ПДВ за місяць	Всього надходження ПДВ до державного бюджету, тис. грн	Базисний темп росту (у % до 01.02.2021)	Ланцюговий темп росту (у % до попереднього місяця)
Січень 2021	3 285 395,4	100	-
Лютий 2021	2 994 910,6	91,2	91,2
Березень 2021	3 203 630,9	97,5	107
Квітень 2021	2 010 425,8	61,2	62,8
Травень 2021	2 308 126,8	70,3	114,8
Червень 2021	1 635 673,9	49,8	70,9
Наростаючим підсумком з початку року	15 438 163,49	x	x

Джерело: [3]

Найвні статистичні дані свідчать про певні зміни в надходженнях ПДВ від аграрного сектору після введення зниженої ставки 14 %, наразі не можна остаточно стверджувати, що це призвело до повної легалізації тіншового сектору. Для більш ґрунтовного аналізу потрібна детальніша інформація про надходження ПДВ від сільськогосподарських підприємств, розділена за ставками 14 % та 20 % [3].

Важливо вивчити досвід країн Європейського Союзу, які застосовують знижені ставки ПДВ на певні групи товарів, та порівняти його з українською практикою. Це допоможе нам оцінити доцільність та можливість адаптації такого досвіду в Україні. Варто зазначити, що ставка ПДВ 20 %, яка діє в Україні наразі, відповідає базовому рівню, встановленому в ЄС. Проте, в межах Євросоюзу існують значні розбіжності у ставках ПДВ залежно від країни [8].

У більшості країн Європейського Союзу, за винятком Данії, діють знижені ставки ПДВ на певні групи товарів. Ці пільги найчастіше поширюються на товари першої необхідності, послуги громадського транспорту, ліки, медичне обладнання для людей з інвалідністю, дитячі автокрісла та інші категорії.

Найбільш значущу різницю між стандартною та зниженою ставками можна спостерігати у Нідерландах (21 % та 6 %) та Великобританії (20 % та 5 %). Інші країни не застосовують додаткових спеціальних ставок ПДВ. Проте, така комбінація ставок дозволяє їм ефективно використовувати ПДВ не лише як фіскальний інструмент, але й як інструмент регулювання.

Крім зниження податкових ставок, деякі країни також запровадили спеціальні податкові знижки: Іспанія (4 %) – продукти харчування, ліки, книги, газети і журнали; Франція (2,2 %) – фармацевтична продукція, видання книг, газет і журналів; Ірландія (4,8 %) – продукти харчування. Через короткий термін впровадження спеціальної пільгової ставки податку досі важко достовірно оцінити ефект від її впровадження.

Загалом варто зазначити, що більшість країн намагаються знайти поєднання ставок, яке збалансувало б регулювання ПДВ і фіскальний потенціал.

Окрім знижених, в країнах Європи використовуються й підвищені ставки ПДВ. Зазвичай їх застосовують до товарів розкоші. Проте, одним з основних аргументів проти введення таких ставок є складність адміністрування ПДВ та збільшення витрат держави на його нарахування. Ця проблема дійсно є серйозною. Варто зазначити, що в Україні вже діє знижена ставка ПДВ 0 % на певні групи товарів, і це не призвело до значного зростання адміністративних витрат [8].

Практика країн Європейського Союзу чітко демонструє переваги використання диференційованих ставок ПДВ для різних груп товарів. Запровадження таких ставок може мати як постійний характер (для товарів, які мають особливе соціальне значення), так і тимчасовий (застосовується на певний період часу для окремих груп товарів як виняток) [8].

Висновки. Специфіка роботи аграрних підприємств суттєво відрізняється від діяльності компаній в інших галузях, що зумовлює необхідність державної фінансової підтримки та регулювання. Проте, така допомога з боку держави має ґрунтуватися на постійному моніторингу фінансового стану різних категорій платників податків. Вдосконалення механізму оподаткування сільгоспвиробників сприятиме вирівнюванню конкурентного середовища в галузі та врахує особливості розвитку окремих підприємств.

Аналіз практики оподаткування ПДВ в країнах ЄС показує, що більшість з них використовують диференційовані ставки. Зокрема, знижені ставки застосовуються до товарів першої необхідності, ліків та сільгосппродукції, а підвищені – до предметів розкоші. Такий підхід дозволяє усунути соціальні диспропорції та впливає на платоспроможний попит населення, приводячи до відповідності сум податку рівню доходів громадян.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо стимулювання утворення та діяльності сімейних фермерських господарств» від 10.07.2018 № 2497. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19>
2. Спецрежим ПДВ у 2016 році: особливості перерахування коштів. URL: <https://news.dtk.ua/ua/taxation/pdv/37079>
3. Коптева Г.М., Мальцева А.О., Ніколаєнко О.О. Оподаткування діяльності сільськогосподарських товаровиробників: сучасний стан та перспективи. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2020. № 1. С. 95–100.
4. Лист ДПС України від 01.03.2021 № 5257/ 7/990021030207 (опубліковано 01.03.2021). URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkov zakonodavstvo/listidps/75171.html>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI (зі змінами і доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#>
6. Онищенко В. ПДВ для сільгоспвиробників 2021. *Вебпортал Головбук*. 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/8675&pdv&dlya&slgospvirobnyk&2021>
7. Черевко Г., Колодій А. Агрохолдинги в агробізнесі України: шанси і загрози. *Аграрна економіка*. 2012. Т. 5. № 3–4. С. 3–9.
8. Голобородько Т.В. Оподаткування сільськогосподарської діяльності в Україні та в зарубіжних країнах: дослідження впливу на цінову політику. *Ефективна економіка*. 2017. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6031>

REFERENCES:

1. Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Some Laws of Ukraine on Stimulating the Formation and activity of Family Farms" dated July 10, 2018 No. 2497. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2497-19>
2. Special VAT regime in 2016: features of the transfer of funds. Available at: <https://news.dtk.ua/ua/taxation/pdv/37079>
3. Kopteva G. M., Maltseva A. O., Nikolayenko O. O. (2020) Taxation of the activities of agricultural producers: current state and prospects. *Bulletin of the National Technical University "KhPI". Series: Actual problems of the development of Ukrainian society*, no. 1, pp. 95–100.
4. Letter of the DPS of Ukraine dated March 1, 2021 No. 5257/ 7/990021030207 (published March 1, 2021). Available at: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkov zakonodavstvo/listidps/75171.html>
5. Tax Code of Ukraine dated 02.12.2010 No. 2755-VI (with amendments and additions). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#>
6. Onyshchenko V. VAT for agricultural producers 2021. (2021). Available at: <https://www.golovbukh.ua/article/8675&pdv&dlya&slgospvirobnyk&2021>
7. Cherevko G., Kolodiy A. (2012) Agroholdings in agribusiness of Ukraine: chances and threats. *Agrarian economy*, vol. 5, no. 3–4, pp. 3–9.
8. Holoborodko T. V. (2017) Taxation of agricultural activity in Ukraine and in foreign Countries: a study of the impact on price policy. *Efficient economy*, no. 5. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6031>